

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม*

Application of Dharma Principles in Creating Moral Training Activities for Youth Camps

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย

Phrakruvinaidhorn Suriya Suriyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhonsithammarat Campus, Thailand.

Email: suriya.sur@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพเยาวชนในค่ายคุณธรรม 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม และ 3) เพื่อนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างคำถามตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการจัดค่ายคุณธรรมในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการค่ายคุณธรรม 2) พระวิทยากร 3) ครูอาจารย์ 4) เยาวชน และ 5) ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนทั่วไป ทั้งหมดจำนวน 10 ท่าน/รูป เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแบบวิภาษวิธี และแบบมีการหาเหตุผลด้วยการใช้วิจารณ์ญาณ และสรุปเป็นภาพรวม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลการศึกษา พบว่า 1. สภาพเยาวชนในค่ายคุณธรรม ประกอบด้วย 1) ปัญหาการยกพวกตีกันและการทำร้ายร่างกาย 2) ปัญหาการลักขโมย 3) ปัญหาเรื่องชู้สาว 4) ปัญหาการพูดเท็จ และ 5) ปัญหายาเสพติด 2. หลักพุทธธรรม ประกอบด้วย 1) หลักเบญจศีล ได้แก่ ศีล 5 ข้อ คือ จดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จดเว้นจากการลักทรัพย์ จดเว้นจากการประพฤติดังละเมิดทางเพศ จดเว้นจากการพูดเท็จ และงดเว้นจากการดื่มสุรา และยาเสพติด และ 2) หลักเบญจธรรม ได้แก่ ธรรม 5 ประการ คือ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ และ 3. การประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรม ฯ ประกอบด้วย หลักเบญจศีล และเบญจธรรม และแนวทางการสร้างกิจกรรม ประกอบด้วย 1) ปลุกให้ตื่น 2) ปั่นแต่งศรัทธา 3) ปลุกปัญญา 4) ปรับสู่ภavana และ 5) ปั่นความสุข

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; การสร้างกิจกรรม; การฝึกอบรมเยาวชน; ค่ายคุณธรรม

Abstract

The objectives of this research were four-fold: 1) to study the condition of creating moral training activities for youth camps. 2) to study the principles of Buddhism that related to the construction of youth moral training camp activities. and 3) to apply the principles of Buddhism as a guideline for creating moral training activities for youth camps. By using qualitative research, the interview has a specific sampling structure. The master data provider is a representative of the group in relation to the organization's moral camps in the area of Nakhon Si Thammarat province. Total 5 Groups such as 1) Camp Director moral 2) the trainer 3) teachers 4) youth and 5) the parent or the public that a total of 10 persons. the content analysis and dialectics. The reasons for judgment and a brief overview. For the application is a guide to improving the training of youth camps for greater efficiency..

The research was found that:

1. The condition of youth camps such as 1) fighting gangster and physical harm problem 2) stealing problem 3) sexual problem 4) young prostitute and puppy love problem and 5) drugs problem etc.

2. The principles of Buddhism such as 1) Benjasil mean five basic Buddhist precepts of moral practices that including prevent from killing the animals, prevent from stealing, prevent from commit adultery, prevent from tell a lie, prevent from drink and drugs and 2) Benjadharma mean five dharma that including kindness, mercy, lawful occupation, sexual restraint, truth and reason.

3. The application is a guide to creating training activities such as Benjasil and Benjadharma and guide to creating training activities was: 1) call to mind 2) faith creative 3) make intellect 4) make a pray and 5) happiness sharing.

Keywords: Dharma principles, creating activities, youth training, moral camps

บทนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก ประชาชนในอดีตมีชีวิตอยู่กับครอบครัว มีพุทธศาสนา มีศีลธรรม เป็นรากฐานของทัศนคติและค่านิยมในการดำรงชีวิต ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แต่การเพิ่มของประชากรประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่สูงขึ้น รวมทั้งการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของประชาชน ทำให้ประชาชนหันมานิยมความเจริญทางด้านวัตถุมากขึ้นและละเลยด้านศีลธรรมจริยธรรม โดยขาดความตระหนักว่าศีลธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมากในการกำหนดความสงบสุขของสังคม (Kamales, 2019) เนื่องจากหากคนในสังคมมีความบกพร่องทางด้านจิตใจการเสื่อมศีลธรรมแล้ว แม้สังคมนั้นจะมีความมั่งคั่งทางด้านเศรษฐกิจก็ย่อมจะหาความสุขและเกิดการพัฒนาไปได้ยาก สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากผู้คนในสังคมมีการเบี่ยงเบนความสัมพันธ์ไปจากเดิม (Buengbuaand & Rodphothong, 2019) และสถาบันทางสังคมก็ทำหน้าที่ไม่ครบสมบูรณ์ ให้สามารถรองรับการแก้ปัญหาต่างๆ และ รู้จักให้เกียรติเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น (Keyuraphan, 2018, PhramahaWeerasak Abhinandavedi, 2019) สามารถใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันตามความสามารถของแต่ละบุคคลได้อย่างถูกต้อง (Mererk, 2019)

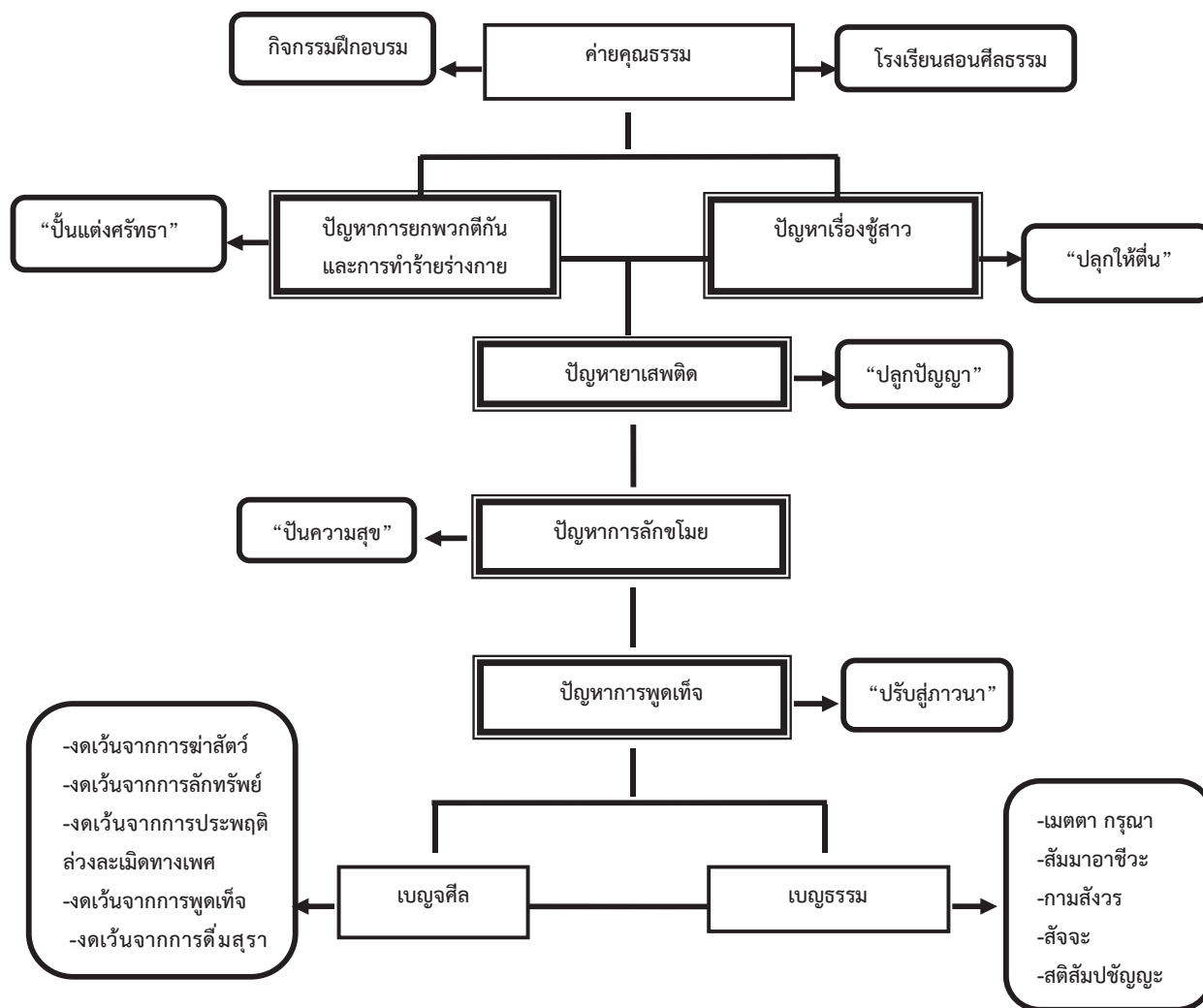
จากการนำเสนอสะท้อนให้เห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้เกิดปัญหาสังคม ปัญหาสังคมไทยมีอยู่มากมาย ปัญหาความเสื่อมโทรมทางจิตใจและศีลธรรม เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นกับคนในสังคม ปัญหาสังคมอาจเกิดจากสาเหตุต่างๆ เช่น อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในลักษณะที่ผู้คนในสังคมยอมรับไม่ได้ อาจเกิดจากความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจของมนุษย์ หรืออาจเกิดจากปัจจัยทางสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติที่ไม่เหมาะสม ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวัตถุ แต่เกิดความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจ ค่านิยมและสังคม (Saengdeunchay & Tavachalee, 2019) คนไทยประพฤติปฏิบัติที่แสดงถึงความเสื่อมทางจิตใจอย่างเห็นได้ชัดจนหลายประการ เช่น นิยมวัตถุ นิยมความหรูหราฟุ่มเฟือย เกิดการแข่งขันเอาเปรียบใคร่เอารัดเอาเปรียบไม่คำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม การเบียดเบียนเอาเปรียบนี้ และสภาพเสื่อมโทรมทางสังคม อันเกิดจากความเสื่อมทางจิตใจมีมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากปัญหายาเสพติด โสเภณี โรคเอดส์ และปัญหาอื่นๆ รวมถึงการละเลยด้านศาสนา และประเพณี วิกฤตการณ์ทางการเมือง, วิกฤตการณ์ในระบบราชการ, วิกฤตการณ์ในระบบการศึกษา, การเสื่อมศีลธรรมของเยาวชนไทย, องค์กรทางศาสนา หลักธรรมคำสอน และพระสงฆ์เหล่านั้น จะเป็นผู้สร้างผู้ชี้ทางและผู้นำทางทางจิตใจของเยาวชนไทย (Munmee, 2016) ให้เกิดความฉลาด รอบคอบ มีสติปัญญาดี มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Wittaudom, 2005) เพื่อให้เกิดความเคารพการให้เกียรติซึ่งกันและกัน การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่กัน การแสดงความยินดีชื่นชมเมื่อผู้อื่นทำความดี (Techaprasittiwanich & Phramaha Weeratis Varinto, 2019) ผู้วิจัยได้จัดทำค่ายคุณธรรมในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้พบสภาพปัญหาเยาวชนของค่ายคุณธรรมในพื้นที่ ๆ พบประเด็นปัญหาที่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับค่ายคุณธรรม ในพื้นที่ ๆ และยังส่งผลให้เกิดการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพต่อไป ผู้วิจัยสามารถสรุป ดังนี้

ปัญหาการยกพวกตีกันและการทำร้ายร่างกาย หมายถึง การกระทำที่มีหรือส่อว่ามีเจตนา ที่จะกระทำ ให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นได้รับบาดเจ็บ การบาดเจ็บนี้อาจเนื่องมาจากการทำร้ายร่างกายและจิตใจ ตั้งแต่ เล็กน้อยไปจนถึงขั้นเสียชีวิตได้ บทบาทของเด็กรุ่นนั้นในความรุนแรงนั้น อาจจะเป็นทั้งผู้กระทำและถูก กระทำ ซึ่งขึ้นอยู่กับโอกาสปัจจัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) ปัญหาการลักขโมย หมายถึง การกระทำที่นำเอา ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยเจตนา เพื่อยึดทรัพย์สินนั้นมาเป็นของตน ซึ่งเจ้าของทรัพย์สินไม่ได้อนุญาตหรือยินยอม ซึ่งสาเหตุอาจมาจากอาทิเช่น การติดการพนัน ชู้สาว เป็นต้น 2) ปัญหาเรื่องชู้สาว หมายถึง การแสดง พฤติกรรมออกนอกกลุ่มนอกทางของคู่หมั้นหรือคู่สมรส ที่ออกนอกกลุ่มนอกทาง นอกใจสามีหรือนอกใจภรรยา หรือ การกระทำที่ผิดต่อศีลธรรม โดยเฉพาะศีลข้อ 3 เรื่องกาเม ยังส่งผลต่อการตั้งครรรค์ที่ไม่พร้อม และในที่สุดทำ ให้เป็นปัญหาการทำแท้งเกิดขึ้น 3) ปัญหาการพูดเท็จ หมายถึง การกล่าวเรื่องที่ไม่เป็นความจริงทั้งหมด ให้เข้าใจว่าเป็นความจริงทั้งหมดโดยเจตนา การโกหกในบางสถานการณ์ ซึ่งรวมไปถึงการเบิกความเท็จและ การหลอกลวง อาจนำไปสู่การลงโทษตามกฎหมาย 4) ปัญหายาเสพติด หมายถึง การที่เยาวชนนำสารใดก็ ตามที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือสารที่สังเคราะห์ขึ้น เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใดๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ อาจมีเหตุผลมาจาก “อยากลอง” “ตาม เพื่อน” และ “แฟชั่น” เป็นต้น

ซึ่งจากมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล ได้สรุปข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ 5 ฉบับ ประกอบด้วย ไทยรัฐ มติชน เดลินิวส์ ข่าวสด และคมชัดลึก ปี พ.ศ. 2555 ซึ่งมีข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวมากถึง 333 ข่าว ในจำนวนนี้มีปัจจัยกระตุ้นจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 97 ข่าว หรือ 29.13% ทั้งนี้แบ่งประเภทข่าวความ รุนแรงในครอบครัวออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) การฆ่ากัน 59.16% 2) การฆ่าตัวตาย 24.02 % 3)การทำ ร้ายกัน 8.71% 4) ความรุนแรงในครอบครัวอื่น ๆ 3.10% 5) การตั้งครรรค์ไม่พร้อม 2.7% 6) การล่วงละเมิด ทางเพศ 2.4% นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2554 และ ปี พ.ศ. 2555 ซึ่งข่าวอันดับหนึ่ง คือ ข่าวการฆ่ากัน มีอัตรา สูงจนน่าวิตก ในปี พ.ศ. 2554 พบ 49.70 % และในปี พ.ศ. 2555 พุ่งสูงถึง 59.16% และจังหวัด นครศรีธรรมราช พบข่าวประเด็นการทำร้ายกัน จำนวน 12 ข่าว คิดเป็น 41.39% โดยมีสาเหตุเชื่อมโยงกับ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถึง 6 กรณี (Post Today, 2013)

ดังนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรนำเยาวชนในพื้นที่ ฯ มาเข้ารับการอบรมในด้านศีลธรรม เพื่อขัด เกลาจิตใจ และบ่มเพาะให้ตระหนักในการกระทำที่ถูกต้องและประพฤติอยู่ในศีลธรรม (Phra Brahmamagunabhorn (P.A. Payutto), 2015) ซึ่งการนำหลักพุทธธรรมที่เป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ ให้สาวกนำไปปฏิบัติตนให้ดำรงชีวิตที่ถูกต้องอยู่ในศีลธรรม ประกอบด้วย 1) หลักเบญจศีล คือ เป็นการรักษา เจตนาที่จะควบคุมกาย และวาจาให้เป็นปกติ คือ ไม่ทำบาป โดยการละเว้น 5 ประการ ได้แก่ ศีล 5 ข้อ คือ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ งดเว้นจากการลักทรัพย์ งดเว้นจากการประพฤติล่วงละเมิดทางเพศ งดเว้นจากการพูด เท็จ และงดเว้นจากการดื่มสุรา และยาเสพติด และ 2) หลักเบญจธรรม คือ เป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติ มี 5 ประการ ได้แก่ ธรรม 5 ประการ คือ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ พฤติกรรม วัยรุ่น มีปัญหาอารมณ์และพฤติกรรม

โดยสรุปแล้วผู้วิจัยได้ตัวแปรหลัก หรือตัวแปรแฝงในการวิจัย 5 ตัวแปร และตัวแปรย่อยหรือตัวแปรตามได้ 5 ตัวแปร ซึ่งสามารถแสดงได้ ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการประยุกต์ใช้กิจกรรม

จากรูปภาพที่ 1 จากสภาพปัญหาของเยาวชนในค่ายคุณธรรม ประกอบด้วย 1) ปัญหาการยกพวกตีกันและการทำร้ายร่างกาย 2) ปัญหาการลักขโมย 3) ปัญหาเรื่องชู้สาว 4) ปัญหาการพูดเท็จ และ 5) ปัญหายาเสพติด เมื่อนำหลักพุทธธรรมที่เป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ให้สาวกนำไปปฏิบัติตนให้ดำรงชีวิตที่ถูกต้องอยู่ในศีลธรรม ประกอบด้วย 1) หลักเบญจศีล คือ เป็นการรักษาเจตนาที่จะควบคุมกายและวาจาให้เป็นปกติ คือ ไม่ทำบาป โดยการละเว้น 5 ประการ ได้แก่ ศีล 5 ข้อ คือ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ งดเว้นจากการลักทรัพย์ งดเว้นจากการประพฤติก่อให้เกิดโทษ งดเว้นจากการพูดเท็จ และงดเว้นจากการดื่มสุรา และยาเสพติด และ 2) หลักเบญจธรรม คือ เป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติ มี 5 ประการ ได้แก่ ธรรม 5 ประการ คือ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ พฤติกรรม วัยรุ่น มีปัญหาอารมณ์และพฤติกรรม และแนวทางในการสร้างกิจกรรม ได้แก่ 1) ปลุกให้ตื่น 2) ปิ่นแต่งศรัทธา 3) ปลุกปัญญา 4) ปรับสภาวะ และ 5) ปิ่นความสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพเยาวชนในค่ายคุณธรรม
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม
3. เพื่อนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1) ด้านขอบเขต

1.1 ด้านผู้ให้ข้อมูล (Key Information) การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาข้อมูลการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เคยเข้าค่ายคุณธรรมในพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีประสบการณ์เกี่ยวกับค่ายคุณธรรมมากกว่า 3 ปี แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการค่ายคุณธรรม 2) พระวิทยากร 3) ครูอาจารย์ 4) เยาวชน และ 5) ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนทั่วไป ทั้งหมดจำนวน 10 ท่าน/รูป

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเอกสารปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี 2539 และข้อมูลทุติยภูมิ คือ วรรณคดี หนังสือ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 ด้านสถานที่ คือ วัดที่อยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2) ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง

3) ด้านการเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและศึกษาหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม และระยะที่ 2 ศึกษาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม

4) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ โดยการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์ เป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแบบวิภาษวิธีหาเหตุผลด้วยการใช้วิจารณ์ญาณ ซึ่งเป็นการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ปรับใช้ในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของเยาวชนในค่ายคุณธรรม โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยศึกษาสภาพเยาวชนในค่ายคุณธรรม พบว่า สภาพปัญหาของเยาวชน ค่ายคุณธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 1) ปัญหาการยกพวกตีกันและการทำร้ายร่างกาย 2) ปัญหาการลักขโมย 3) ปัญหาเรื่องชู้สาว 4) ปัญหาการพูดเท็จ และ 5) ปัญหายาเสพติด ซึ่งได้ตรงกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“สถานการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดปัญหาความวุ่นวาย ขาดความยับยั้งชั่งใจ ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์ การกระทำที่ผิดต่อศีลธรรม ขาดความรักความสามัคคีในสังคม การนำเยาวชนที่เป็นต้นกล้าที่ดีของชาติมาแนะนำแนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต โดยใช้หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและสื่อออนไลน์ที่ทันต่อสถานการณ์มาบรรจุเชื่อมโยงในหลักสูตรอบรมค่ายคุณธรรมจะช่วยจรรโลงจิตใจเยาวชนให้เกิดความเข้มแข็ง มีคุณธรรม จริยธรรมและประพฤติตนเป็นคนดีในสังคม” (Phra Sirikanajan (Serin Ariyo), 2018)

จากปัญหาดังกล่าวเห็นได้ว่า สังคมกำลังเสื่อมโทรมลง เนื่องมาจากรากฐานความคิดและค่านิยมที่ผิดเพี้ยนไปจากหลักศีลธรรมและคุณธรรมอันดี ค่านิยมต่าง ๆ ที่ไม่ถูกต้องทำให้คนขาดคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยเพิ่มมากขึ้น และโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วพร้อมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ยุคแห่งการแข่งขันและมีการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในสังคม เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คุณธรรมจริยธรรมอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในสังคมมองแล้วเหมือนลดลงไปมาก เยาวชนรุ่นใหม่เกิดมาท่ามกลางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม มีการแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งความเจริญก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพ ตลอดจนการมีวิถีชีวิตและดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น จนกลายเป็นปัญหาสะสมในด้านการแสดงออกทางพฤติกรรมว่าคนเริ่มขาดคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้นในสังคมไทย และยังส่งผลถึงเยาวชนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนขาดระเบียบวินัยจนกระทั่งไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ทำให้ภูมิคุ้มกันของเยาวชนในสังคมที่จะต้านทานกับปัญหาขาดความมั่นคงทางอารมณ์จนเกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เช่น ปัญหาทะเลาะวิวาท ปัญหายาเสพติด ปัญหาการท้องในวัยเรียน ปัญหาการติดเกม จากปัญหาเหล่านี้จึงได้เห็นความสำคัญของการศึกษาและวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามในการหล่อหลอมขัดเกลาจิตใจของเยาวชนไทยให้จิตใจดียิ่งขึ้น

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยศึกษาหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม พบว่า หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม ได้แก่ 1) หลักเบญจศีล คือ ศีล 5 ข้อ ประกอบด้วย งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ งดเว้นจากการลักทรัพย์ งดเว้นจากการประพฤติก่อให้เกิดทางเพศ งดเว้นจากการพูดเท็จ งดเว้นจากการดื่มสุรา และยาเสพติด โดยการนำศีล 5 นำมาใช้ในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม เชื่อว่าทุกสิ่งเกิดจากการกระทำกรรมต่าง ๆ สามารถแสดงออกได้ 3 ทาง คือ กายกรรมเป็นการกระทำทางกาย วจีกรรมเป็นการกระทำทางวาจา และมโนกรรมเป็นการกระทำทางใจ การกระทำทั้งสามทางนี้ย่อมมีเจตนาเป็นเครื่องบ่งชี้การกระทำเสมอ โดยเฉพาะการกระทำที่ดี ได้แก่ เจตนาที่ ประกอบด้วย กุศลมูล ได้แก่ อโลภะ ความไม่โลภ อโทสะ ความไม่โกรธและอโมหะความไม่หลง สำหรับเจตนาที่เป็นตัวบ่งชี้ของการกระทำต่างๆ ฝ่ายชั่ว ได้แก่ อกุศลมูล คือ

โลภะ ความโลภ โทสะ ความโกรธ และโมหะ ความหลง ให้รู้จักควบคุมตนในเรื่องกาย วาจา ใจนั้น เริ่มด้วยการไม่เบียดเบียนผู้อื่น ให้อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ดี เป็นไปในทางที่เกื้อกูลต่อกันในสังคม และ 2) หลักเบญจธรรม คือ ธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะและสติสัมปชัญญะ ซึ่งถ้าปฏิบัติตนตามหลักธรรม 5 ประการ ดังกล่าวจะเว้นจากการทำความชั่ว รู้จักควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความดี ไม่เบียดเบียนตนและคนอื่น และประพฤติชอบทางกาย วาจา และใจ จะทำให้อยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยศึกษานำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม พบว่า จากการศึกษาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม ได้แก่ หลักเบญจศีล และเบญจธรรม ผ่านกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม 5 กิจกรรม สรุปได้ดังนี้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปกิจกรรมของค่ายคุณธรรม

ปัญหา เยาวชน	กิจกรรม	หลักพุทธธรรม	ผลที่ได้รับ
การยกพวกตี กันและการทำ ร้ายร่างกาย	“ปั้นแต่ง ศรัทธา”	หลักเมตตาและกรุณา	ด้านกาย ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การ รักษาศีล ความกตัญญู และกฏ ด้านจิต มีความเมตตา อ่อนโยน อ่อนน้อม ต่ออื่น ด้านปัญญา มีสติรู้เท่าทันและไม่ เบียดเบียนผู้อื่น
การลักขโมย	“ปั้นความสุข”	หลักสัมมาอาชีวะ	ด้านกาย การเพื่อแผ้วกับคนรอบข้างและ สังคม และสะท้อนกลับการได้สัมผัสกับ ความสุขจากการเป็นผู้ให้โดยไม่หวังผล เป็น “จิตอาสา” ด้านจิตจิตใจที่พร้อมจะเสียสละเวลา แรง กาย และ ส ตี ป ญ ญา เพื่ สาธารณประโยชน์ ด้านปัญญา รู้จักแบ่งปันความสุขที่เกิด ขึ้นกับตนเองให้ผู้อื่นเป็น
ชู้สาว	“ปลูกให้ตื่น”	หลักกามสังวร	ด้านกาย การควบคุมให้มีกายมีสติอยู่กับ ตนเอง ด้านจิต มีจิตเมตตา ตระหนักถึง ผิด ชอบ ชั่ว ดีและอดทนต่อกิเลสทั้งปวง

			ด้านปัญญา รู้และเข้าใจคุณค่าของมนุษย์ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการผิดศีลธรรม
การพูดเท็จ	“ปรับสู่ ภาวนา”	หลักสัจจะ	ด้านกาย การควบคุมให้มีกายมีสติอยู่กับ ตนเอง ด้านจิต ตระหนักถึง ผิด ชอบ ชั่ว ดีและ อดทนต่อกิเลสทั้งปวง ด้านปัญญา รู้และเข้าใจคุณค่าของมนุษย์ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการผิดศีลธรรม
สื่อและ เทคโนโลยี	“ปลูกปัญญา”	หลักสติสัมปชัญญะ	ด้านกาย การควบคุมให้มีกายมีสติอยู่กับ ตนเอง ไตร่ตรองพิจารณาเป็น ด้านจิต ตระหนักถึง ผิด ชอบ ชั่ว ดีและ อดทน ระงับต่อการทำผิด ด้านปัญญา รู้และเข้าใจประโยชน์การ นำมาใช้ และเท่าทันสื่อ และโลก

จากตารางเห็นได้ว่า หลักพุทธธรรมสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมได้ โดยการวิเคราะห์สภาพปัญหาในประเด็นต่าง ๆ ในเชิงบูรณาการ แล้วนำหลักพุทธธรรมเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม เพื่อแก้ไข้ปัญหาของเด็กและเยาวชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม พบประเด็นสำคัญสามารถนำมาอภิปรายผล คือ สภาพเยาวชนในค่ายคุณธรรม หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม และการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม เพื่อสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมของค่ายคุณมาพัฒนาเยาวชนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาสภาพเยาวชนในค่ายคุณธรรม ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานของ เมธาณี วิเศษและ อภิษฎา โคตรแสนลี (Wiset & Kodsanli, 2015) ได้วิจัยเรื่อง การสำรวจปัญหาของวัยรุ่นที่ควรได้รับการแก้ไข ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของวัยรุ่นที่ควรได้รับการแก้ไข ประกอบด้วย 1) ด้านปัญหาของวัยรุ่นที่ควรได้รับการแก้ไข ได้แก่ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเลือกให้ปัญหาการตั้งครุฑก่อนวัยอันควร ปัญหาความรุนแรงและการทะเลาะวิวาท และปัญหา ยาเสพติดในวัยลู่วัยเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขที่อยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด ส่วนปัญหาอื่นๆ นั้นอยู่ในระดับคุณภาพมากจากการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม 2) ด้านสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา ได้แก่ ความคิดเห็นของกลุ่ม

ตัวอย่างเลือกให้สาเหตุของการขาดการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหามากที่สุด โดยระดับคุณภาพของสาเหตุการขาดการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว คือ ระดับคุณภาพมากที่สุด และ 3) แนวทางการแก้ไขปัญหานั้น ได้แก่ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากการศึกษาส่วนใหญ่เลือกให้ แนวทางการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิกในครอบครัว และการใช้กฎหมายและแบบลงโทษอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้นให้อยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด

จากการศึกษาหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ พระโกมินทร์ สอนติกโร (พัฒนศิริ) (Phra Kamin Sontikro (Patanasiri), 2016) ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีพระราชวชิรเมธี, ดร. (วีระ วรบุญโญ) ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนมีความประพฤติและพฤติกรรมที่ดียังไม่สร้างความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นแก่สังคมและชุมชน การพัฒนาเยาวชนตามหลักท้าว 4 คือ การพัฒนากาย การพัฒนาศีล การพัฒนาจิตใจ และการพัฒนาปัญญา ทำให้เยาวชนมี พฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติตนที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม จากการที่เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสในศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา และการที่ได้โอกาสให้เข้าร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา จึงทำให้เด็กและเยาวชนได้น้อมนำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาเยาวชนซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาที่ตัวของเยาวชนเองแล้ว ยังเป็นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในทางพระพุทธศาสนาที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ การนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม และเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนให้เจริญมากขึ้น ทั้งด้านความรู้และคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับหลักทางพุทธปัญญา ได้แก่ การพัฒนาทางจริยธรรม และสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรม การพัฒนาเยาวชนด้วยการที่ให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สำคัญๆ ทางพระพุทธศาสนา ทำให้เยาวชนได้ประพฤติและปฏิบัติธรรม เป็นการอบรมเยาวชนให้มีความประพฤติทางกายวาจาและใจที่ดีงามและถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และนำไปเป็นแนวทางในการที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และทำให้เกิดปัญหาในการที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และรู้เท่าทันกับสภาวะที่แท้จริงของธรรมชาติด้วยกำลังสติปัญญาของตน (Mererk, 2019)

จากการศึกษาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ นันทน์ทนต์ ศรีวิเศษ (Sriwiset, 2015) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการปฏิบัติงานของ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า มีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านหลักการครองงาน ด้านหลักการครองตน และด้านหลักการครองคน ประกอบด้วย 1) ด้านหลักการครองงาน โดยภาพรวมมีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จ ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจภายใต้มติของที่ประชุมที่ผ่านการเห็นชอบจากบุคลากรส่วนใหญ่ และมีความเพียรพยายามในการ

ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจมั่นเพื่อความสำเร็จขององค์กร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ จะถูกนำมาตรวจสอบและพิจารณาร่วมกันเพื่อหาแนวทางการแก้ไข ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น 2) ด้านหลักการครองตน โดยภาพรวมมีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงตามค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ มีการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานตามสถานการณ์ต่างๆ ตามความเหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักในการบริหารจัดการสถานศึกษา และบริหารงานให้เหมาะสมกับงบประมาณและทรัพยากรที่มีอยู่ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการจัดสรรเวลาในการท ากิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม 3) ด้านหลักการครองคน โดยภาพรวมมีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า มีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ด้านการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม รับฟัง ความคิดเห็นต่างๆ อยู่เสมอด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม และมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรตามโอกาส ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาให้กับบุคลากร ด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับภายหลังนิเทศการสอน

สรุป

จากการศึกษาผลการวิจัย สรุปได้ว่า 1) ศึกษาสภาพเยาวชนในค่ายคุณธรรม ประกอบด้วย (1) ปัญหาการยกพวกตีกันและการทำร้ายร่างกาย (2) ปัญหาการลักขโมย (3) ปัญหาเรื่องขู้สาว (4) ปัญหาการพูดเท็จ และ (5) ปัญหายาเสพติด 2) หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม พบว่า หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม ได้แก่ (1) หลักเบญจศีล คือ ศีล 5 ข้อ ประกอบด้วย จดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จดเว้นจากการลักทรัพย์ จดเว้นจากการประพฤติล่วงละเมิดทางเพศ จดเว้นจากการพูดเท็จ จดเว้นจากการดื่มสุรา และยาเสพติด และ (2) หลักเบญจธรรม คือ ธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะและสติสัมปชัญญะ และ 3) โดยศึกษานำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม ได้แก่ หลักเบญจศีล และเบญจธรรม ผ่านกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม มี 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) ปลุกให้ตื่น 2) ปั่นแต่งศรัทธา 3) ปลุกปัญญา 4) ปรับสู่ภavana และ 5) ปั่นความสุข

ด้านการอภิปรายผล สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเด็น ประกอบด้วย สภาพเยาวชนในค่ายคุณธรรม หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม และการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม จากการศึกษาข้อมูลไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน

ผู้วิจัยได้สรุปการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสร้างกิจกรรมการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม เพื่อพัฒนาให้เยาวชนมีความประพฤติและพฤติกรรมที่ดีงาม ไม่สร้างความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นแก่สังคมและชุมชน การพัฒนาเยาวชนต้องพัฒนาทั้งกาย จิตใจ และปัญญา ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมและการประพฤติ

ปฏิบัติตนที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม จากการที่เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสในศึกษาหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา และการที่ได้มีโอกาสให้เข้าร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา จึงทำให้เด็กและเยาวชนได้น้อมนำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) การจัดการค่ายคุณธรรม ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนรวมในการจัดกิจกรรม ตั้งแต่การวางแผน การกำหนดกิจกรรม การร่วมทำกิจกรรม และการประเมิน
- 2) ควรมีการจัดทำหลักสูตร ที่มุ่งเน้นหลักธรรมพุทธปรัชญาไว้ในสถาบันการศึกษา โดยให้สถาบันการศึกษาได้มีส่วนในการขัดเกลาความประพฤติของเยาวชน ในบางคนที่ไม่สามารถจะไปร่วมกิจกรรมกับค่ายฯหรือที่จัดได้
- 3) โครงการค่ายคุณธรรมควรมีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่ได้รับ การเสนอแนะจากผู้เข้าอบรม เนื่องจากในการอบรมแต่ละครั้ง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

- 1) การนำรูปแบบการจัดการอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมมองผ่านพุทธปรัชญาไปประยุกต์ใช้กับวัดที่มีการจัดค่ายคุณธรรมในพื้นที่อื่นๆ นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาดูบริบท เงื่อนไข องค์ประกอบ หรือด้านสภาพด้านต่างๆ ของชุมชนหรือพื้นที่นั้นๆ อย่างรอบคอบและรอบด้าน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพบริบทของพื้นที่ย่อมมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีความแตกต่างกันออกไป
- 2) ควรมีการศึกษาคุณค่าของการมองโลกในแง่ดีของพุทธปรัชญาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสังคมปัจจุบัน
- 3) ควรศึกษาวัดที่มีการจัดค่ายคุณธรรมให้ครอบคลุมรอบด้าน เพื่อทดสอบและยืนยันในรูปแบบของการจัดค่ายคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ ในแต่ละประเด็นของค่ายคุณธรรมแต่ละพื้นที่

References

- Buengbuaand, P & Rodphothong, S. (2019). The Behavior of Use Social Media to Prevent and Tackle Corruption of Youth in the Central Region. . *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 4(2), 1-14.
- Kamales, N. (2019). Leaders with Managing Cultural Diversity and Communication. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 3(1), 63-72.
- Keyuraphan, S. (2018). Buddhist integrated Ways for Solving Thai Political Conflicts at Present. *Journal of Graduate Studies Review*, 66-78.
- Mererk, S. (2019). A Buddhist Psychological Learning Process in the Development of Elementary Students. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(6), 2687-2699
- Munmee, T. (2016). The Human Capital Management Supporting The Merit and Ethicist of Staffs In Local Administration Organization. *Journal of MCU Social Sciences*, 5(3), 205-218.
- Phra Brahmamagunabhorn (P.A. Payutto). (2015). *Dictionary of Buddhism*. (13th ed.). Bangkok: Plithamma.
- Phra Kamin Sontikro (Patanasiri). (2016). *An Integration. Buddhaddhamma for Improving the Youth: A Case Study of Phrarajwachiramethee (Weeravarapanno)*. Master of Buddhism Program Buddhism Program Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Buddhist College.
- Phra Sirikanajan (Serin Ariyo). (2018). *Interviewed*, 9 February.
- Phramaha Weerasak Abhinandavedi, (2019). The Integration of the Buddhist Doctrines to the New Theory Agriculture Concerning to the King's Philosophy. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(8), 3773-3787.
- Post Today. (2013). *The statistics of violence of spouses killed the most*. Online: from <https://www.posttoday.com/social/general/215442>. (14/12/2019).
- Saengdeunchay, R. and Tavachalee, R. (2019). Guidelines for the Development of Sustainable Buddhist Village Project Management. *Journal of Arts Management*, 3(2), 91-104.
- Sriwiset, N. (2015). *The Application of Buddhist Principles in the Performance of Adminstrators and Teachers in Basic Education Schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2*. Master of Education Educational Administration, Kanchanaburi Rajabhat University.

- Techaprasittiwanich, P. & Phramaha Weeratis Varinto. (2019) . Self-practice According to Puññakiriya-vatthu Principle of the Wat Rai Khing Buddhists in Nakhon Pathom Province. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 4(2), 31-44.
- Wiset, M & Kodsanli, A. (2015). A survey of adolescent problems that should be resolved. Communication and Presentation: IS2. Boon Wattana School.
- Wittayaudom, V. (2005). *Leadership*. Bangkok: Theera Film and Side Text Company.